

INSTITUTE
RESEARCH
DEVELOPMENT
CMRU

25

แหล่งเรียนรู้

ตำบลก๊ิดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
ด้วยเทคโนโลยีเสมือนและฐานเรียนรู้จำลอง

ตำบลก๊ิดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

ทุนวิจัยโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

แผนที่แหล่งเรียนรู้

ตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

1 หมู่ 1 บ้านเมืองกีด

วัดเมืองกีด

หน้า 4

- โบราณสถานเก่าแก่กว่า 700 ปี เคยเป็นเส้นทางทัพสมเด็จพระนเรศวร
- มีต้นศรีมหาโพธิ์อายุ 400 ปี และเรื่องเล่าประวัติศาสตร์มากมาย

ละอ้อนบ้านเมืองกีด

หน้า 5

- เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มอนุรักษ์ต้นศรี-พืชมรดกเมืองตั้งแต่ปี 2544
- มีการแสดงที่โรงเรียนและโฮมสเตย์ สร้างความมีชีวิตชีวาให้ชุมชน

การทำชาสมุนไพรไม่จัด

หน้า 6

- ผลิตกับที่สมุนไพรหลายชนิด เช่น ชาไฟจิต ลูกประคบ สบู่
- มีสรรพคุณแก้ร้อนใน ลดบวม และช่วยผ่อนคลาย

2 หมู่ 2 บ้านแม่ตะมาน

บ่อน้ำร้อนแม่ตะมาน

หน้า 7

- น้ำแร่เก่าแก่บนธรรมชาติ ช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อย
- ชาวบ้านนิยมแช่ตัว โดยเฉพาะหน้าหนาว

พระราชูปถัมภ์จอมธรรม

หน้า 8

- โบราณสถานเก่าแก่กว่า 200 ปี
- มีประเพณีสงฆ์พระธาตุและแข่งวิ่งไฟประจักษ์

สมุนไพรยามัคคัม (แม่ตะมาน)

หน้า 9

- ใช้รากไม้พื้นบ้านหลายชนิด เช่น รากมะพร้าว ฝาง ไพล
- ต้นรวมเป็นตำรายาโบราณรักษาโรค

ป่าชุมชนสันบน

หน้า 10

- แหล่งอาหารและสมุนไพรของชุมชน เช่น เห็ด ห่อไข่
- มีการปลูกและอนุรักษ์ไม้สัก ไม้ไผ่ ร่วมกับเยาวชน

การเลี้ยงช้าง (Thai Elephant Home)

หน้า 11

- เปิดปางช้างปี 2549 มีกิจกรรมปลูกป่า-บวชป่า ร่วมกับนักท่องเที่ยว
- นักท่องเที่ยวต่างชาติและไทยร่วมเรียนรู้การดูแลช้าง

โฮมสเตย์บ้านแม่ตะมาน

หน้า 12

- ก่อตั้งกว่า 10 ปี จากโครงการอาสาสมัครต่างชาติ
- มีกิจกรรมทั้งช้าง ส่องแพ ทำอาหารชาติพันธุ์

3 หมู่ 3 บ้านสบกาย

อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำลำน้ำแม่แตง

หน้า 13

- เพาะพันธุ์ปลาและปล่อยคืนธรรมชาติ เพื่อรักษาสมดุลระบบนิเวศ
- เป็นแหล่งเรียนรู้จากโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ

เกษตรพื้นที่สูง: อาโวคาโด-ชาเมี่ยง

หน้า 14

- เรียนรู้การปลูกอาโวคาโด 3 พันธุ์ และชาเมี่ยงพันธุ์อัสสัม
- ผลผลิตคุณภาพส่งขายโครงการหลวง

4 หมู่ 4 บ้านต้นงาม

การทำหมอนไม้คอง

หน้า 15

- ใช้หมอนไม้จากป่าธรรมชาติ คองแบบไม้ไผ่สารเคมี
- ถ่ายทอดภูมิปัญญามากกว่า 30 ปี

6 หมู่ 6 บ้านทุ่งละคร

นวดแผนไทยบ้านทุ่งละคร

หน้า 16

- มีทั้งนวดเชลยศักดิ์ (ผ่อนคลาย) และราชสำนักประยุกต์ (บำบัด)
- ใช้สมุนไพรอบประคบ รักษาอาการปวดเมื่อย

สมุนไพรหม้อแม่แก้ว

หน้า 17

- ใช้สมุนไพรดับพิษร้อนแก้ ไข้หวัดสูง
- ควบคุมการวัดและปรับสมดุลไฟ

การทำไส้จิ้งจอกสมุนไพร

หน้า 18

- ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ข้าว ตะไคร้ ใบมะกรูด
- ผลิตเป็นของฝากและจำหน่ายให้โฮมสเตย์-ปางช้าง

การตีเม็ด

หน้า 19

- พัฒนาฝีมือจากการเรียนออนไลน์จนผลิตคุณภาพสูง
- ใช้หลักหลายเกรด ปรึความแข็งแรงตามการใช้งาน

การปักผ้าวิจิตร

หน้า 20

- สวดสาธยายก่อนปักผ้า เช่น การทำนา เลี้ยงสัตว์
- ปักด้วยไหมประดิษฐ์ สีสันสดใส

ทุ่งละครฟาร์ม (ก่าชา)

หน้า 21

- เริ่มจากโควัด ผลิตฟักลายโจร-กระชายอัดเม็ด
- พัฒนาต่อเป็นชาหลา ชาฉ่ำ เพื่อสุขภาพ

การทำข้าวปลูก

หน้า 22

- ชุมชนเผ่าลาหู่ คล้ายโมจิญี่ปุ่น ทำจากข้าวเหนียวกับงา
- นิยมกินช่วงหนาวและเทศกาลปีใหม่

จักสานตะหลอมวงกล

หน้า 23

- เครื่องจักสานไม้ไผ่ ใช้ไฟส่องวงกล-ความเชื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย
- ปัจจุบันประยุกต์ทำเป็นพวงกระติบ

7 หมู่ 7 บ้านป่าจ้าวหลา

เก็บเมล็ดพันธุ์ไร้หนุมนเวียน

หน้า 24

- อนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน ป้องกันการสูญหาย
- หญิงชาวกระเหรี่ยงเป็นหลักในการคัดเลือกและเก็บรักษา

สมุนไพรยามัคคัม

หน้า 25

- ใช้รากและไม้สมุนไพรดับพิษรักษาอาการเจ็บป่วย
- เช่น รากหญ้าหนวดแมว รวงจืด บรรเทาโรคหลากหลาย

โฮมสเตย์ป่าจ้าวหลา

หน้า 26

- เปิดมากว่า 40 ปี รับนักท่องเที่ยวต่างชาติและไทย
- มีกิจกรรมเดินป่า ทอดผ้า ทำอาหารพื้นบ้าน

8 หมู่ 8 บ้านผาปู่จอม

การปลูกทุเรียน

หน้า 27

- ปลูกพันธุ์หมอนทองเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของชุมชน
- ใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ ต้องดูแลเรื่องน้ำอย่างเข้มงวด

การปักผ้าม้ง

หน้า 28

- ศิลปะการปักลายผ้าม้ง ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นหลายร้อยปี
- ใช้เวลาทำเสือนานกว่า 1 เดือน งานละเอียดและมูลค่าสูง

หมู่ 1 บ้านเมืองก๊ิด

หน้า

- 1 **วัดเมืองก๊ิด** 4
 - โบราณสถานเก่าแก่กว่า 700 ปี เคยเป็นเส้นทางทัพสมเด็จพระนเรศวร
 - มีต้นศรีมหาโพธิ์อายุ 400 ปี และเรื่องเล่าประวัติศาสตร์มากมาย
- 2 **ละอ้อนบ้านเมืองก๊ิด** 5
 - เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มอนุรักษ์ดนตรี-ฟ้อนพื้นเมืองตั้งแต่ปี 2544
 - มีการแสดงที่โรงเรียนและโฮมสเตย์ สร้างความมีชีวิตชีวาให้ชุมชน
- 3 **การทำชาสมุนไพรไฟจิต** 6
 - ผลิตภัณฑ์สมุนไพรหลายชนิด เช่น ชาไฟจิต ลูกประคบ สมู
 - มีสรรพคุณแก้ร้อนใน ลดเบาหวาน และช่วยผ่อนคลาย

หมู่ 2 บ้านแม่ตะมาน

- 4 **บ่อน้ำร้อนแม่ตะมาน** 7
 - น้ำแร่กำมะถันธรรมชาติ ช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อย
 - ชาวบ้านนิยมแช่ตัว โดยเฉพาะหน้าหนาว
- 5 **พระธาตุบ่อนจอมธรรม** 8
 - โบราณสถานเก่าแก่กว่า 200 ปี
 - มีประเพณีสงฆ์พระธาตุและแข่งม้าไฟประจำปี
- 6 **สมุนไพรยามัดคัม (แม่ตะมาน)** 9
 - ใช้รากไม้พื้นบ้านหลายชนิด เช่น รากมะพร้าวไฟ ฝาง ไพล
 - คัมรวมเป็นตำรับยาโบราณรักษาโรค
- 7 **ป่าชุมชนสันบน** 10
 - แหล่งอาหารและสมุนไพรของชุมชน เช่น เห็ด หน่อไม้
 - มีการปลูกและอนุรักษ์ไม้สัก ไม้ไผ่ ร่วมกับเยาวชน
- 8 **การเลี้ยงช้าง (Thai Elephant Home)** 11
 - เปิดปางช้างปี 2549 มีกิจกรรมปลูกป่า-บวชป่า ร่วมกับนักท่องเที่ยว
 - นักท่องเที่ยวต่างชาติและไทยร่วมเรียนรู้การดูแลช้าง
- 9 **โฮมสเตย์บ้านแม่ตะมาน** 12
 - ก่อตั้งกว่า 10 ปี จากโครงการอาสาสมัครต่างชาติ
 - มีกิจกรรมนั่งช้าง ล่องแพ ทำอาหารชาติพันธุ์

หมู่ 3 บ้านสบก่าย

หน้า

10	อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำลำน้ำแม่แตง	13
----	-----------------------------------	----

- เพาะพันธุ์ปลาและปล่อยคืนธรรมชาติ เพื่อรักษาสมดุลระบบนิเวศ
- เป็นแหล่งเรียนรู้จากโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพฯ

11	เกษตรพื้นที่สูง: อาโวคาโด-ชาเขียว	14
----	-----------------------------------	----

- เรียนรู้การปลูกอาโวคาโด 3 พันธุ์ และชาเขียวพันธุ์อัสสัม
- ผลิตผลิตภัณฑ์ส่งขายโครงการหลวง

หมู่ 4 บ้านต้นขาม

12	การทำหม่อนไหมดอง	15
----	------------------	----

- ใช้หม่อนไหมจากป่าธรรมชาติ ดองแบบไม่ใส่สารเคมี
- ถ่ายทอดภูมิปัญญามากกว่า 30 ปี

หมู่ 6 บ้านทุ่งละคร

13	นวดแผนไทยบ้านทุ่งละคร	16
----	-----------------------	----

- มีทั้งนวดเชลยศักดิ์ (ผ่อนคลาย) และราชสำนักประยุกต์ (บำบัด)
- ใช้สมุนไพรอบประคบ รักษาอาการปวดเมื่อย

14	สมุนไพรแช่มือแช่เท้า	17
----	----------------------	----

- ใช้สมุนไพรต้มแช่มือเท้า บำบัดสุขภาพ
- ควบคุมการนวดและประคบสมุนไพร

15	การทำไส้จิ้งจอกสมุนไพร	18
----	------------------------	----

- ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ข้าว ตะไคร้ ใบมะกรูด
- ผลิตเป็นของฝากและจำหน่ายให้โฮมสเตย์-ปางช้าง

16	การตีหมึก	19
----	-----------	----

- พัฒนาฝีมือจากการเรียนออนไลน์จนผลิตหมึกคุณภาพสูง
- ใช้เหล็กหลายเกรด ปรับความแข็งแรงตามการใช้งาน

17	การปักผ้าวิถีมัง	20
----	------------------	----

- ลวดลายสะท้อนวิถีชีวิต เช่น การทำนา เลี้ยงสัตว์
- ปักด้วยไหมประดิษฐ์ สีสันสดใส

หมู่ 6 บ้านทุ่งละคร (ต่อ)

หน้า

18	ทุ่งละครฟาร์ม (ทำชา)	21
	- เริ่มจากโควิด ผลิตฟ้าทลายโจร-กระชายอัดเม็ด - พัฒนาต่อเป็นชาทุลาบ ชาผัก เพื่อสุขภาพ	
19	การทำข้าวปุกงา	22
	- ขนมชนเผ่าลาหู่ คล้ายโมจิญี่ปุ่น ทำจากข้าวเหนียวกับงา - นิยมกินช่วงหนาวและเทศกาลปีใหม่	
20	จักสานตะหลอมวงกล	23
	- เครื่องจักสานไม้ไผ่ ใช้ใบปรี่สูงวงกล-ความเชื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย - ปัจจุบันประยุกต์ทำเป็นของที่ระลึก	

หมู่ 7 บ้านป่าข้าวหลาม

21	เก็บเมล็ดพันธุ์ไร่หมุนเวียน	24
	- อนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน ป้องกันการสูญหาย - หญิงชาวกระเหรี่ยงเป็นหลักในการคัดเลือกและเก็บรักษา	
22	สมุนไพรยามัดต้ม	25
	- ใช้รากและไม้สมุนไพรต้มเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย - เช่น รากหญ้าหนวดแมว รากจัด บรรเทาโรคหลากหลาย	
23	โฮมสเตย์ป่าข้าวหลาม	26
	- เปิดมากกว่า 40 ปี รับนักท่องเที่ยวต่างชาติและไทย - มีกิจกรรมเดินป่า ทอดผ้า ทำอาหารพื้นบ้าน	

หมู่ 8 บ้านผาปูน

24	การปลูกทุเรียน	27
	- ปลูกพันธุ์หมอนทองเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของชุมชน - ใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ ต้องดูแลเรื่องน้ำอย่างเข้มงวด	
25	การปักผ้ามัง	28
	- ศิลปะการปักลายผ้ามัง ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นหลายร้อยปี - ใช้เวลาทำเสือนานกว่า 1 เดือน งานละเอียดและมูลค่าสูง	

แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน

วัดเมืองกีด

แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน วัดเมืองกีด

หมู่ที่ 1 บ้านเมืองกีด ตำบลกีดช้าง อำเภอบางบาล จังหวัดชัยภูมิ
จากคำบอกเล่า บ้านเมืองกีด ถือเป็นเมืองโบราณ สันนิษฐานว่า
สร้างโดยเจ้าเมืองเผ่าลัวในสมัยสร้างเมืองชัยภูมิ เมืองพริ้ง
และเมืองแหง ประมาณ 700 ปีมาแล้ว

“กีด”

มาจากภาษาไทยพื้นบ้าน หมายถึง แปกประหลาด งง หรือสงสัย

เนื่องจากลำน้ำแม่แตงที่ไหลผ่านเมืองกีด มีตอนหนึ่งที่แม่น้ำไหลลดทอนหินขนาดใหญ่หายไป
แล้วไปโผล่อีกด้านหนึ่ง

สันนิษฐานว่า กองทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
เคยนำทัพผ่านเส้นทางนี้ โดยเลาะมาตามแม่น้ำแม่แตง
เพราะการเดินทางในอดีตต้องอาศัยน้ำสำหรับเพาะปลูก
เลี้ยงไพร่พล รวมถึงช้าง ม้า วัว ควาย และได้ตั้งทัพ
ที่บ้านเมืองกีด จุดหมายเพื่อผ่านเข้าเมืองงาย เมืองแหง
และสู่ช่องหลักแต่ง เพื่อไปตีกรุงอังวะ

เมื่อเสด็จหยุดพักทัพที่บ้านเมืองกีด พระองค์ได้ทรงปลูก
ต้นศรีมหาโพธิ์ ไว้ ณ วัดเมืองกีด ปัจจุบันยังคงมีต้นขนาดใหญ่
อายุประมาณ 400 กว่าปี เจ้าอาวาสองค์สำคัญของวัดเมืองกีด
ในยุคนั้น คือ **ครูบาพรหมมหาปัญญา** มีการเล่ากันว่าท่าน
เคยปรารภธรรมกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และได้เสี่ยงทาย
ปลูกต้นโพธิ์ร่วมกับ โดยพระองค์ทรงปลูกไว้หน้าวัดเมืองกีด
หลังจากนั้น พระองค์ทรงยกทัพเลาะลำน้ำแม่แตงขึ้นไปถึงเมืองคอง
เมืองแหง และเสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. 2148

ปัจจุบันมี **พระครูสีลรัตนภาส** เป็นเจ้าอาวาสวัดเมืองกีด

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเล่นดนตรีและการฟ้อนพื้นเมือง ละอ้อนบ้านเมืองกีด

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเล่นดนตรีและการฟ้อนพื้นเมือง
“ละอ้อนบ้านเมืองกีด” ตำบลกีดช้าง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
โดยนายมนูญศักดิ์ หงษ์สร้อย ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ริเริ่มมีการสอนเด็ก
เล่นดนตรีพื้นบ้านมาตั้งแต่ปี 2544 จนถึงปัจจุบัน

กลุ่มเด็กทุกวันนี้ เรียกว่า “ละอ้อนเมืองกีด” ที่ตั้งชื่อไว้ มีทั้งเล่นดนตรีพื้นเมือง มีทั้งฟ้อนรำ โดยเมื่อก่อนมีการให้เด็ก
ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเล่นดนตรีพื้นเมือง และการฟ้อนรำ ไปแสดงที่รีสอร์ท ปางช้าง และโฮมสเตย์
เรื่องการขอฝึกซ้อมและให้รุ่นพี่สอนเกี่ยวกับการฟ้อนรำแก่รุ่นน้อง

“ละอ้อน”

เป็นคำในภาษาเหนือ ใช้เรียก เด็ก เยาวชน หรือคนหนุ่มสาว
มีความหมายถึง ความอ่อนเยาว์ ความสดใหม่

เมื่อก่อนมีฟ้อนรำแข่งองภาคเหนือ ช่วงหลังมีนักท่องเที่ยว
มาเที่ยวโฮมสเตย์ และปางช้าง จึงให้เด็กชนเผ่ามาทำแสดง
ส่วนมากจะเป็นลาหู่ อาข่า ไทใหญ่ เลยนำชุดแสดงของชนเผ่า
เข้ามาเสริมกับการแสดงพื้นเมืองทางเหนือ

สถานที่ทำการแสดงทุกวันศุกร์

1. โรงเรียนบ้านเมืองกีด
2. พูลวิลล่าของผู้ใหญ่บ้านวรารุส

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา

การทำชาสมุนไพรและชาไฟจัด

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำชาสมุนไพรและชาไฟจัด
บ้านเมืองกีด ตำบลกีดช้าง อำเภอบำเหน็จ จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางเนตรนภา อินตะะ ประธานวิสาหกิจหมู่บ้านสมุนไพร
และการท่องเที่ยวบ้านเมืองกีด

“ไฟจัด”

หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งคือ “ไฟร้อยกอ” มีคุณค่าและสรรพคุณ
ที่เหมาะสมจะปลูกเป็นยาสมุนไพรประจำบ้าน ทั้งปลูกลงดินกลางแจ้ง
หรือปลูกลงกระถางขนาดใหญ่ตั้งในที่ที่มีแสงแดดส่องถึงตลอดทั้งวัน

5 ผลิตภัณฑ์

จากกลุ่มวิสาหกิจหมู่บ้านสมุนไพรและการท่องเที่ยวบ้านเมืองกีด

ชาไฟจัด

แก้ร้อนใน ขับปัสสาวะ ลดเบาหวาน
แก้อาการบวม น้ำ แก้กระหาย
สตรีหลังคลอดแล้วอยู่ไฟ

ลูกประคบ

บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
ลดการอักเสบ เพิ่มการไหลเวียนโลหิต
และช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย

สมุนไพรแช่มือแช่เท้า

ช่วยในเรื่องผ่อนคลาย
ลดอาการนิ้วล็อก

สบู่ไฟจัด

ลดกลิ่นตัวและกลิ่นเท้า

หมอนไฟจัด

ช่วยในเรื่องผ่อนคลาย

ผู้ให้ความรู้ : นางเนตรนภา อินตะะ

แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรกายภาพ

บ่อน้ำร้อนบ้านแม่ตะมาน

แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรกายภาพ บ่อน้ำร้อน

บ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอบางแก้ว จังหวัดเชียงใหม่
โดยนายเชฟ คำด้อย บ่อน้ำร้อนนี้มีมาตั้งแต่สมัยก่อน ๆ
เกิดมาก็เจอบ่อน้ำร้อนแล้ว ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมาตากไปอาบ
บางคนก็นำไปแช่มือแช่เท้า เพราะเป็นน้ำกำมะถันจึงแก้ปวดเมื่อยได้ดี
ความร้อนจะช่วยให้ร่างกายกำจัดสารพิษผ่านการขับเหงื่อที่เพิ่มขึ้น
กระบวนการล้างพิษนี้สามารถทำให้รู้สึกสดชื่นและกระปรี้กระเปร่าได้

“บ่อน้ำร้อน”

แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากใต้ดิน

มีความร้อนสูง เนื่องจากการไหลผ่านหินร้อน
หรือพลังงานความร้อนใต้พิภพ บางแห่งมีแร่ธาตุผสม
เช่น กำมะถัน ซึ่งช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยและดีต่อสุขภาพ

ส่วนมากชาวบ้านนิยมมาแช่กันช่วงหน้าหนาว มาแช่เพื่อคลายความปวดเมื่อย ใครปวดแข้งปวดขาที่จะมาแช่กัน
เมื่อสมัยก่อนชาวบ้านยังไม่มีเครื่องทำน้ำอุ่น จึงมาอาบกันที่นี่ บางคนก็ตากไปอาบที่บ้าน
เพราะบ่อน้ำร้อนนี้เป็นบ่อน้ำร้อนจากธรรมชาติ

ผู้ให้ความรู้ : นายเชฟ คำด้อย

แหล่งเรียนรู้โบราณสถาน

พระธาตุม่อนจอมธรรม

แหล่งเรียนรู้โบราณสถานเก่าแก่หลายร้อยปี
พระธาตุม่อนจอมธรรม บ้านแม่ตะมาน ตำบล กีดช้าง
อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่ โดยนายเชฟ คำดุย

นายเชฟ คำดุย พี่นพเป็นคนแม่ตะมานสมัยก่อน มีการรับมาทำบุญพระธาตุ เมื่อมีงานประจำปีก็มาช่วยกันแผ้วมาทาง
โดยพระจากหมู่บ้านจะมากำ **พิธีสงฆ์น้ำพระธาตุ** บ่อพระธาตุจะมีอยู่ข้างล่าง เมื่อสงฆ์น้ำเสร็จมีจัดการแข่งขันยั้งบั้งไฟ
ทุกคนนับถือกันมาอย่างยาวนาน พระธาตุนี้หากกะระยะเวลาประมาณ 200 ปีได้

เมื่อก่อนตรงกลางคือต้นสักต้นใหญ่
มีการเหลาไม้สักจนแหลมก่อน
จะก่ออิฐตามขึ้นไป
นานวันเข้าไม้สักผุเป็นฟืนและหักลงมา
อิฐจึงพังลงมาตามกาลเวลา

“พระธาตุ”

สิ่งก่อสร้างทางศาสนาพุทธ

ใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเคารพบูชา
ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและสถานที่ทำบุญประเพณีของชุมชน

ซึ่งคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านมีการทำพิธีสืบทอดต่อกันมาตลอดจนถึงปัจจุบัน ช่วงเดือนแปด
หรือพฤษภาคมจะมาสรงน้ำพระธาตุ มีการถือศีลเดือนเบ็งบ้าง พระจันทร์เต็มดวงบ้าง
สมัยก่อนชาวบ้านจะตระเตรียมมาแข่งทำบั้งไฟกัน ทั้งยังนำมากำพิธีทำบุญขึ้นพระธาตุ
เมื่อก่อนยังไม่ได้ลาดถนนจึงต้องเดินแบกบั้งไฟกันขึ้นมาเพื่อทำพิธี

ผู้ให้ความรู้ : นายเชฟ คำดุย

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพร

ยามัดตัม

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพรยามัดตัม

บ้านแม่ต๋ำ ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางชุ่มใจ จังเจริญ บ้านเลขที่ 102 บ้านแม่ต๋ำ

“ยามัดตัม”

ตำรับยาพื้นบ้านที่นำรากสมุนไพรหลายชนิดมาล้าง ตากแห้ง แล้วมัดรวมกันเพื่อต้มดื่ม เชื่อว่าช่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วย

ยามัดตัม คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านมักจะนิยมดื่มกันกัน โดยเก็บสมุนไพรนำมาแต่ราก ล้างให้สะอาดนำไปตากแห้ง แล้วเอามามัดรวมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นสมุนไพรที่หาง่าย สูตรยานี้ได้มาตั้งแต่อายุขวบกว่า ๆ จากพ่อแม่หลังจากนั้นมาก็เริ่มเรียนรู้เรื่องสมุนไพรมาจนอายุสิบกว่า จนถึงปัจจุบันอายุได้ 65 ปีแล้ว

ตัวอย่าง

สมุนไพรที่ใช้

รากเป่าหลวง

แก้ปวดหลัง ปวดเอว

อาการถ่ายเป็นเลือด หรือปัสสาวะเป็นเลือด

รากมะพร้าวไฟ

แก้ท้อง

ปูเลย (โพล)

แก้ท้องอืด

แก่นฝาง

บำรุงเลือด

หญ้าคา + มะเดื่อยหิน + หญ้ากอดปล้อง

ช่วยคลายเครียด

วิธีทำ

ยามัดตัม

1. เก็บรากสมุนไพร ที่ต้องการ

(เช่น รากเป่าหลวง, รากมะพร้าวไฟ, โพล, แก่นฝาง ฯลฯ)

2. ล้างให้สะอาด เพื่อลดสิ่งสกปรกและดินทราย

3. ตากแดดจนแห้ง เพื่อเก็บรักษาได้นาน และคงสรรพคุณ

4. มัดรวมสมุนไพรแห้ง เป็นกำ/ชุด พร้อมสำหรับการต้ม

5. ต้มในน้ำเดือด 10-20 นาที จนได้น้ำยาสมุนไพร

6. ดื่มขณะอุ่นหรือร้อน จะได้สรรพคุณทางยามากที่สุด

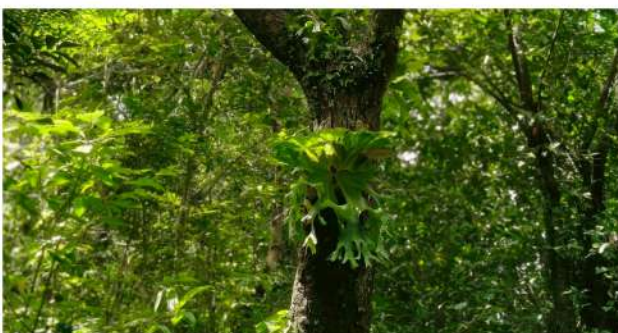
แหล่งเรียนรู้ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

ป่าชุมชนสันบน

แหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น
ป่าชุมชนสันบน บ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง
จังหวัดเชียงใหม่ โดยนายเสถียร ใจคำ

นายเสถียร ใจคำ เยาวชนคนท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะป่าไม้หายไปทุก ปี มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ป่าหายไป
จึงคิดที่จะอนุรักษ์ไว้ โดยเริ่มต้นจากป่าไผ่สัก บ้าน แล้วจึงนึกถึงประโยชน์จากปลูกป่า จึงได้เริ่มชวนเด็ก ๆ
ในอบต.และชาวบ้าน เพื่ออธิบายเรื่องการอนุรักษ์ป่าและสิ่งที่จะได้จากการอนุรักษ์ป่าที่อยู่ใกล้บ้าน
อย่างเช่นอาหาร เห็ด หน่อไม้ ของป่าอีกหลายอย่างที่ใช้ในการดำรงชีวิต
ซึ่ง **ทุกคนสามารถเข้าไปหาได้ ขอแค่อย่าตัดต้นไม้** ก็พอ

ก่อนเริ่มปลูกป่า ต้องศึกษาก่อนว่าพื้นที่เหมาะ
กับพืชชนิดใด ส่วนมากนิยม ไม้สัก ไม้ดอกอินทนิล
ไม้ไผ่ และต้นไม้อื่น ๆ เมื่อได้กล้าไม้มาแล้ว
ทุกคนก็ช่วยกันปลูก

“อนุรักษ์”

การรักษา คุ้มครอง และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า
เพื่อให้คงอยู่และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและคนรุ่นต่อไป

ความหมายของการอนุรักษ์ อาจเข้าใจยากสำหรับบางคน แต่หากทำความเข้าใจจะเห็นว่า หากเราอนุรักษ์ไว้
ชุมชนจะได้รับประโยชน์ แต่ ถ้าไม่อนุรักษ์ สักวันหนึ่งก็อาจไม่เหลืออะไรเลย

ผู้ให้ความรู้ : นายเสถียร ใจคำ

แหล่งเรียนรู้ด้านการเลี้ยงช้าง

Thai Elephants

แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงช้าง Thai Elephant Home

บ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนายเสถียร ใจคำ

เริ่มเปิดปางช้างประมาณปี 2549 ตอนเปิดมีช้างแค่ 2 เชือก จึงเกี่ยวกันเป็นกลุ่มได้ ตอนเปิดปางช้าง
สิ่งแรกที่นึกถึงคือ เรื่องการดูแลป่า เริ่มวางแผนก่อนว่าจะทำปางช้างแบบไหนเพื่อให้ช้างช่วยนำเสนองเรื่องปลูกป่า
จึงมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า เช่น การปลูกป่า บวชป่า
เริ่มจากแผ้วถางจัดเตรียมพื้นที่สำหรับนำต้นไม้ไปปลูก แล้วจึงลงมือปลูกกล้าไม้ที่ได้มา

“ปางช้าง”

สถานที่เลี้ยง ดูแล และฝึกช้าง เพื่อใช้ในการท่องเที่ยว การเรียนรู้
และการทำกิจกรรมต่าง ๆ มักเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ป่าและวิถีชีวิตชุมชน

นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นอาสาสมัครติดต่อมา
จากมหาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมถึงชาวต่างชาติที่สนใจ
จึงได้คิดโปรแกรมนี้ขึ้นมาตามวิถีชีวิตชาวบ้าน
เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าในชุมชน

จากนั้นจึงได้เปิดแคมป์ชื่อว่า Thai Elephant Home

หากใครสนใจอยากจะทำเลี้ยงช้าง 1 วัน 2 วัน 3 วัน 4 วันก็ได้ 1 อาทิตย์ 2 อาทิตย์
อยากทำกิจกรรมแบบไหน สามารถมาเที่ยวได้ที่แคมป์ช้าง Thai Elephant Home

ผู้ให้ความรู้ : นายเสถียร ใจคำ

แหล่งเรียนรู้โฮมสเตย์

โฮมสเตย์บ้านแม่ตะมาน

แหล่งเรียนรู้โฮมสเตย์บ้านแม่ตะมาน

ตำบลกีดช้าง อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่

โดยนางสาวชุดิภาญจน์ บุญตันทวีพงษ์

ผู้ใหญ่บ้านของบ้านแม่ตะมานหมู่ 2 ตำบลกีดช้าง

ซึ่งแม่ตะมานโฮมสเตย์ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ 10 กว่าปีที่ผ่านมา

จุดเริ่มต้นมาจากการทำกิจกรรมกับ อาสาสมัครต่างชาติ ที่เข้ามาปลูกป่าและทำงานสาธารณประโยชน์ในชุมชน ซึ่งมีจำนวนมาก จึงมีการแนะนำให้เปิดโฮมสเตย์ เพื่อรองรับนักศึกษาและอาสาสมัครที่เข้ามาศึกษาวิถีชีวิตชุมชน เป็นการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเป็นอยู่

“โฮมสเตย์”

รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว เข้าพักในบ้านของคนท้องถิ่น

เพื่อสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม อาหาร และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างใกล้ชิด

ช่วงหลังเมื่อเจอวิกฤตโควิด พอต่างชาติไม่เข้ามา จึงปรับที่พักและทำเพิ่มขึ้นมาอีก 1 หลัง เพื่อรับ นักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทย แล้วก็มาทำกิจกรรมที่ช้าง ล่องแพ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีในชุมชน เหมือนเป็นการ ร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ ในตำบล

ปัจจุบันยังพัฒนากิจกรรมด้าน อาหารชาติพันธุ์ ให้นักท่องเที่ยว ได้ทดลองทำและชิมอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งหมู่บ้านแม่ตะมานมีความหลากหลายทั้งวัฒนธรรมและอาหาร จึงนำมาเป็นกิจกรรมเสริม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ และเพื่อกระจายรายได้ไปทั่วทั้งตำบล

ช่องทางการติดต่อ

เพจ : บ้านแม่ตะมานโฮมสเตย์

โทร : 090-9987992

ผู้ให้ความรู้ : นางสาวชุดิภาญจน์ บุญตันทวีพงษ์

แหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ลำน้ำแม่แตง

แหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
“ลำน้ำแม่แตง” บ้านสบก่าย ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่ โดยนายสวัสดิ์ วิจารณ์ ประธานองค์กรประมง
ชุมชนท้องถิ่นของตำบลกุดช้าง

“ลำน้ำแม่แตง”

เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญสำหรับหล่อเลี้ยงชีวิตและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย
ของสัตว์น้ำหลากหลายชนิด การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในลำน้ำแม่แตง
มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศ และความหลากหลาย
ทางชีวภาพของพื้นที่

สืบเนื่องมาจาก **โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพ** ในส่วนของพันธุ์กรรมพืชและสัตว์ ริเริ่มทำมาหลายปีแล้ว
เนื่องจากชาวบ้านบริโภคค่อนข้างเยอะ จึงเกิดการอนุรักษ์ขึ้น ใช้การเพาะโดยธรรมชาติโดยใช้พ่อแม่พันธุ์
พอเพาะพันธุ์ได้จึงนำปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ เพื่ออนุรักษ์ไม่ให้ปลาสูญพันธุ์และชาวบ้านสามารถใช้ทรัพยากรตรงนี้
ในการบริโภคปลาท้องถิ่นได้

โดยปกติจะเพาะพันธุ์ปลาวง และปลาอื่นๆ อีกหลายชนิด โดยประมาณปลายกันยา ถึงตุลาคะจะเริ่มมีการผสมพันธุ์กัน

4 หมู่บ้าน สถานอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

บ้านป่าข้าวหลาม

บ้านสบก่าย

บ้านโป่งแง่น

บ้านเมืองกุด

แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรพื้นที่สูง การขยายพันธุ์ การปลูก และการทำ

อาโวคาโด - ชาเหมี้ยง

แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรพื้นที่สูง

การขยายพันธุ์อะโวคาโด การปลูกชาเหมี้ยงและการทำเหมี้ยง
บ้านสบก่าย ตำบลกีดช้าง อำเภอบางแก้ว จังหวัดเชียงใหม่
โดยนายเปล่ง บุญทวงศ์ อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านสบก่าย
โดยในสวนของลุงเปล่งมีการปลูกทั้งอาโวคาโด ชาเหมี้ยง
สมุนไพรต่างๆ ผสมผสานกันหลายพันธุ์

อาโวคาโดที่ปลูก
3 พันธุ์

พันธุ์บัคคาเนียร์

พันธุ์บูธ 7

พันธุ์แฮส

การปลูกจะต้องอยู่ในแหล่งสภาพแวดล้อม
สูงจากระดับน้ำทะเล 700-1000 ตารางกิโลเมตร
และชอบอากาศเย็น

ชาเหมี้ยง ที่ปลูกเป็นพันธุ์ชาอัสสัม

ใช้ส่งขายให้แก่ **โครงการหลวง**

ผลผลิตต้องได้เกรดและขนาดที่กำหนด เช่น
น้ำหนักตั้งแต่ 1.5 กรัม ถึงครึ่งกิโลกรัม
ซึ่งเฉลี่ยแล้วต้องได้ 5-6 ลูกต่อ 1 กิโลกรัม

แหล่งเรียนรู้ด้านการแปรรูปหน่อไม้

หน่อไม้ดอง

แหล่งเรียนรู้ด้านการแปรรูป หน่อไม้ หน่อไม้ดอง

บ้านต้นขาม ตำบลกืดช้าง อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางผืน อินตะบุญมา ซึ่งทำหน่อไม้ดองมาแล้ว
ประมาณ 30 กว่าปี

หน่อไม้ที่ใช้ส่วนมากคือ **หน่อไม้หก (หน่อไม้ซาง)** ซึ่งขึ้นในป่า ถือว่าเป็น หน่อไม้จากธรรมชาติ
เนื่องจากรสชาติดีกว่าและเก็บรักษาได้ยาวนาน

หน่อไม้ที่ปลูกเองส่วนใหญ่ไม่นำมาดอง เพราะไม่มั่นใจเรื่องรสชาติเมื่อเก็บไว้นาน

“ดอง”

วิธีการถนอมอาหาร ด้วยการแช่หรือหมักในน้ำ เกลือ น้ำส้ม หรือน้ำอื่น ๆ
เพื่อยืดอายุการเก็บรักษา และสร้างรสชาติที่แตกต่างไปจากวัตถุดิบสด

วิธีทำ

หน่อไม้ดอง

จุดเด่น : หน่อไม้ดองที่นี้ ไม่ใส่สารใด ๆ อาศัยกรรมวิธีธรรมชาติทั้งหมด

- 1.นำหน่อไม้มาล้างและ แช่น้ำ 1 คืน
- 2.ตัดแต่งส่วนที่ไม่ดีออก แล้ว ซอยหน่อไม้
- 3.เตรียมถัง ใส่เกลือ แล้วเทหน่อไม้ซอยลงไป
- 4.เติมน้ำ ปิดฝาให้สนิท
- 5.ถ้าลูกค้ามารับเร็ว สามารถส่งได้ทันที

แต่ถ้าเก็บไว้จะ ดองต่อ 1-2 คืน ก่อนนำไปเก็บด้านบนถัง

- 6.เติมเกลือด้านบน ใส่ น้ำ ปิดฝาให้แน่น

แหล่งเรียนรู้ด้านการนวดแผนไทย

การนวดแผนไทยบ้านทุ่งละคร

แหล่งเรียนรู้ด้านการนวดแผนไทย

การนวดแผนไทยบ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้างอำเภอบำเค็ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสาววิจิตร์ ศิริวัชรเวชกรกุล หัวหน้าทีมชมรมแพทย์แผนไทยศิริวัชรเวชกรกุล

ชมรมแพทย์แผนไทยศิริวัชรเวชกรกุล

เปิดมาประมาณตั้งแต่ 10 กว่าปีที่แล้ว
สืบเนื่องจากการทำงานรักษาคนไข้ในโรงพยาบาลแม่แตง
และได้นำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย
มาสานต่อหลังเกษียณอายุราชการ

“นวดแผนไทย”

ศาสตร์การนวดพื้นบ้านที่สืบทอดภูมิปัญญา ใช้การกด การคลึง และการยืดเส้น เพื่อผ่อนคลายหรือบำบัดอาการเจ็บป่วย

รูปแบบการนวด

ชมรมแพทย์แผนไทยศิริวัชรเวชกรกุล

นวดเชลยศักดิ์

เป็นการผ่อนคลาย

นวดราชสำนักประยุกต์

เป็นการบำบัดรักษา คนที่เจ็บบ่าไหล่ เจ็บแขน เจ็บขา
ข้อเท้าแพลง กระดูกทับเส้น ปวดเมื่อยตามตัว
กระดูกคด กระดูกงอ เป็นต้น

การนวดอื่นๆ

นวดประคบสมุนไพร และการอบสมุนไพร
ขึ้นอยู่กับโปรแกรมรักษาอาการของคนไข้

ช่องทางการติดต่อ

ชมรมแพทย์แผนไทยศิริวัชรเวชกรกุล
โทร. 091-8875256

แหล่งเรียนรู้ด้านการสมุนไพร

สมุนไพรแช่มือแช่เท้า

แหล่งเรียนรู้ด้านการสมุนไพรแช่มือแช่เท้า
บ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้าง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
โดยนางจันทร์เป็ง กอนจุม

“สมุนไพรแช่มือแช่เท้า”

การนำสมุนไพรต่างๆ มาต้มในน้ำอุ่น แล้วนำมาแช่มือและเท้า เพื่อบำบัดอาการต่างๆ หรือเพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น

นอกจากแช่มือแช่เท้าแล้ว ยังมีการนวดรูปแบบอื่นๆ อีกด้วย เช่น การนวดแผนไทย และการประคบสมุนไพร เป็นต้น

แช่มือแช่เท้า : วิธีการบำบัดและผ่อนคลายด้วยการนำมือหรือเท้าแช่น้ำอุ่นที่ต้มด้วยสมุนไพร เชื่อว่าช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ลดอาการปวดเมื่อย และเสริมสุขภาพ

ช่องทางการติดต่อ

วิสาหกิจชุมชน บ้านทุ่งละคร
โทร. 061-304997

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำไส้อ้ว

ไส้อ้วสมุนไพร

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำไส้อ้วสมุนไพร

บ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้าง อำเภอบำแม่ง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางลัดดา เชี่ยวการคำ

การทำไส้อ้วสมุนไพรเริ่มจากการทำกินเอง
ภายในครอบครัว ก่อนจะลองทำให้คนอื่นชิม
และต่อยอดกลายเป็นอาหารประจำชุมชน
ที่ได้รับความนิยม

“ไส้อ้ว”

อาหารพื้นบ้านของภาคเหนือ ทำจากหมูสับผสมสมุนไพรและเครื่องเทศ แล้วยัดใส่ไส้หมู
ก่อนนำไปย่างจนหอม นิยมกินกับข้าวเหนียวและผักสด

จุดเด่น

ไส้อ้วสมุนไพรบ้านทุ่งละคร

คือการใช้ สมุนไพรท้องถิ่น เป็นวัตถุดิบหลัก
เช่น ว่า ตะไคร้ ใบมะกรูด ซึ่งปลูกไว้บริเวณบ้านเพื่อลดค่าใช้จ่าย
บางครั้งมีผู้สูงอายุปลูก ก็จะจุดสมุนไพรช่วยเพื่อสร้างรายได้
โดยผลตอบรับค่อนข้างดี จึงเริ่มทำเป็นของฝากและทำส่งให้กับ
ปางช้างและโฮมสเตย์

ราคา

ไส้อ้วสมุนไพร 1 กิโลกรัม = 370 บาท

ช่องทางการติดต่อ

วิสาหกิจชุมชน บ้านทุ่งละคร
โทร. 081-7642762

ผู้ให้ความรู้ : นางลัดดา เชี่ยวการคำ

แหล่งเรียนรู้ด้านการตีมีด

การตีมีด

แหล่งเรียนรู้ด้านการตีมีด

บ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้าง อำเภอบำแม่ง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนายอำนาจ ศรีกา

“ตีมีด”

กระบวนการผลิตมีดโดยใช้การเผาเหล็กแล้วตีขึ้นรูปตามต้องการ เพื่อให้ได้มีดที่คม แข็งแรง และทนทานต่อการใช้งาน

จุดเริ่มต้นของการตั้งโรงมีด มาจากการเป็นเกษตรกรที่ต้องใช้มีดทำงานทุกวัน แต่มีดตามตลาดนัดและจากช่างทั่วไป คุณภาพไม่ดี จึงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองจากช่างฝรั่งใน YouTube และพัฒนามาเป็นการตีมีดใช้ในส่วน ซึ่งมีคุณภาพดี ใช้งานได้จริง และต่อยอดสู่การผลิตขายให้ชาวบ้าน เพื่อให้ทุกคนได้ใช้ มีดคุณภาพ

เหล็กทำมีด

สามารถแบ่งตามปริมาณคาร์บอนออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

Low Carbon

เหล็กคาร์บอนต่ำ
แข็งแรงปานกลาง ดัดง่าย

Medium Carbon

เหล็กคาร์บอนปานกลาง
แข็งแรง ทนทาน

High Carbon

เหล็กคาร์บอนสูง
แข็งแรง คมมาก แต่เปราะมากกว่า

*ขึ้นอยู่กับเกรดของคาร์บอนรวมถึงปริมาณคาร์บอนที่ผสมในออฟฟิ(Fe) ในธาตุเหล็ก

ผู้ให้ความรู้ : นายอำนาจ ศรีกา

แหล่งเรียนรู้ด้านการปักผ้า

ปักผ้าลายวิถีชีวิตม้ง และลายประยุกต์

แหล่งเรียนรู้ด้านการปักผ้า

ลายวิถีชีวิตม้ง และลายประยุกต์

บ้านทุ่งละคร ตำบลกุดช้าง อำเภอบำเหน็จ จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางแสงสี สิริธมัย

เริ่มปักผ้าตั้งแต่ ปี 2547 เดิมทีเป็นการปักลายที่สะท้อน **วิถีชีวิตของชาวม้ง** เช่น เกี้ยวข้าว ปลูกข้าว ตำข้าว เลี้ยงสัตว์ (เปิด ไก่ หมู) และการละเล่นในงาน ปีใหม่ม้ง เช่น การเล่นลูกข่าง และกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ

ต่อมาจึงเริ่มปักลายที่สะท้อน **วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง** เช่น การปลูกข้าว หาปลา เลี้ยงวัว ตกเบ็ด และการทอผ้า เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของชาวนาและคนบ้านไร่บ้านนา

ไหมที่ใช้ปัก คือ ไหมประดิษฐ์

“ปักผ้า”

ศิลปหัตถกรรมที่ใช้เข็มและด้ายปักลวดลายบนผืนผ้า เพื่อสร้างความงดงาม
ถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชน

ขั้นตอน

การปักผ้า

1. ใช้แม่สีพิมพ์ลายบนผ้า
(ถ้าเป็นผ้าสีดำ จะสกรีนด้วยสีขาว / ถ้าเป็นผ้าสีขาว จะสกรีนด้วยสีดำ)
2. ปาดสีลงบนพิมพ์ แล้วยกขึ้น
3. ผึงให้แห้ง
4. ปักตามเส้นลายที่พิมพ์ไว้

ช่องทางการติดต่อ

บ้านเลขที่ 127 หมู่ 6 ตำบลกุดช้าง
โทร. 086-1858250

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำชาจากพืช

ทุ่งละครฟาร์ม

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำชาจากพืชและสมุนไพร

บ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้าง อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
โดยนภัสนันท์ รักสุจริตโยธิน ผู้ดูแลทุ่งละครฟาร์ม

ทุ่งละครฟาร์ม จุดเริ่มต้นมาจากช่วงโควิดทำ**ฟ้าทลายโจร**ที่สามารถรักษาโรคได้ หลังจากนั้นจะให้ชาวบ้านเพาะกล้ามาขายและรับซื้อจากชาวบ้าน พอนำมาปลูกจนโตก็เก็บใบนำมาล้างอบแห้งแล้วอัดเม็ด แล้วยังมี**กระชายอัดเม็ด**ที่ชาวบ้านนำมาขายเหมือนกัน กระชายจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกายแข็งแรง จึงทำทั้งสองอย่างและได้ผลตอบรับที่ดี จึงมีคนแนะนำให้ลองทำ**ชากุหลาบ** เพราะชากุหลาบช่วยเรื่องผ่อนคลาย ขับสารพิษ ต้านอนุมูลอิสระ ปรับฮอร์โมนเพศหญิงให้สมดุล ชากุหลาบจึงได้ผลตอบรับดีเช่นกัน อีกตัวหนึ่งจะเป็น**ชาผัก** ช่วยในเรื่องการย่อย ช่วยลดไขมันในเลือด ลดความดัน ช่วยให้ระบบขับถ่ายดีขึ้น ช่วยลดน้ำตาลในเลือด สองอย่างนี้สามารถชงดื่มได้ทุกวัน

“ชา (สมุนไพร)”

เครื่องดื่มที่ทำจากใบ ดอก หรือรากของพืชสมุนไพร ผ่านการต้ม อบ หรือลวกในน้ำร้อน เพื่อสกัดรสชาติและสรรพคุณทางยา ดื่มเพื่อสุขภาพและผ่อนคลาย

ช่องทางการติดต่อ

ทุ่งละครฟาร์ม

Ins. 081-5966599

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำขนมพื้นบ้าน

ข้าวปุกงา

แหล่งเรียนรู้ด้านการทำข้าวปุกงา

บ้านทุ่งละคร ตำบลกีดช้าง อำเภอบางบาล จังหวัดชัยภูมิ
โดยนางกาญจนา ใจยา

“ข้าวปุกงา”

ขนมพื้นบ้านของชาวลาหู่ ทำจากข้าวเหนียวนึ่งตำผสมงาจ้มน ค่อย ๆ ตำจนเหนียวหอม นิยมกินช่วงปีใหม่และหน้าหนาว คล้ายขนมโมจิของญี่ปุ่น แต่มีสีดำจากงาและกลิ่นรสเฉพาะตัว

วิธีการทำ

ข้าวปุกงา

1. คั่ว งาจ้มน แล้วตำให้ละเอียด
2. นำข้าวเหนียวแช่น้ำ แล้วนึ่งให้สุก
3. ใช้งาการอบ ๆ ครก เพื่อไม่ให้ข้าวติด
4. ใส่ข้าวเหนียวลงครก โรยงาตาม แล้วตำรวมกัน
5. ใส่สาเพิ่มเพื่อเพิ่มรสชาติหอมมัน

จุดเด่น

ข้าวปุกงาเป็นขนมชนเผ่า นิยมกินช่วงอากาศหนาว ลักษณะคล้ายขนมโมจิญี่ปุ่น แต่เป็นสีดำ ทำจากข้าวเหนียวและงาจ้มน ตำด้วยครกกระเดื่องหรือครกมือ เวลาตำจะมีเสียงดัง “ปุก..ปุก” จึงเป็นที่มาของชื่อ ข้าวปุกงา

ผู้ให้ความรู้ : นางกาญจนา ใจยา

แหล่งเรียนรู้ด้านการจักสาน

ตะไหลวมงคล

แหล่งเรียนรู้ด้านการจักสาน ตะไหลวมงคล

บ้านทุ่งละคร ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางคำคำ จันทรทอน

สมัยก่อนเวลาจะ **แฮกนา** (สู่ขวัญข้าว) นิยมทำ ตะไหลว
ไปไว้ที่ “**ท้าวทังสี่**” ตามความเชื่อว่าจะช่วยให้ข้าวงอกงาม
อุดมสมบูรณ์ ได้ผลผลิตดี

การประดับ **ตะไหลว** ไว้ที่ประตูบ้าน ทางเข้าบ้าน หรือหน้าบ้าน
เชื่อว่าสามารถ ดักความชั่วร้ายและสิ่งอัปมงคล
หากผู้ใดได้ลอดผ่านตะไหลว ก็จะช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดีออกไป
ในปัจจุบัน **ตะไหลวมงคล** ถูกนำมาประยุกต์เป็น โมบาย ห้อยรถ
ห้อยบ้าน หรือพกติดตัว เพื่อความเป็นสิริมงคล อยู่ดีมีสุข
และคุ้มครองให้เดินทางปลอดภัย

“ตะไหลว”

หรือ **ตำไหลว** หรือ **เจลอว** เป็นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ สานเป็นตาข่ายหกเหลี่ยม
หรือแปดเหลี่ยม ปล่อยชายตอกออกมาคล้ายริศมี ใช้เป็นเครื่องหมาย
บอกอาณาเขตหวงห้าม ป้องกันสิ่งชั่วร้าย ใช้ในพิธีกรรมล้านนาเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย
เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นสิริมงคล และปัจจุบันประยุกต์ใช้เป็นของตกแต่ง
หรือของที่ระลึก

ช่องทางการติดต่อ

นางคำคำ จันทรทอน บ้านทุ่งละคร
โทร. 089-7550859

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเก็บรักษา

เมล็ดพันธุ์ไร่มุนเวียน

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไร่มุนเวียน

บ้านป่าจ้าวหลาม ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ โดยนางสาววาสนา ตีลู่
ทำเกี่ยวกับการเก็บเมล็ดพันธุ์พืชการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชของชุมชน
เพราะหลายอย่างเริ่มจะสูญหายจึงเอามาขยายพันธุ์ แจกจ่ายและขาย

“เมล็ดพันธุ์”

ส่วนสำคัญของพืชที่ใช้สืบพันธุ์และงอกเป็นต้นใหม่ เก็บไว้เพื่อเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป
ถือเป็นทรัพยากรพื้นฐานของการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร

วิธีการ

เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

- 1.เมล็ดพันธุ์หลายชนิด ห้ามโดนแดดแรง ต้องตากในที่ร่ม
- 2.ทดสอบคุณภาพ โดยนำเมล็ดลงน้ำ เก็บเฉพาะเมล็ดที่จมน้ำ
- 3.นำเมล็ดที่ผ่านการคัดเลือกไป ผึ่งแดดอ่อน 2 วัน
- 4.บรรจุใน ห่อผ้ากอ พันให้แน่นหนาเพื่อป้องกันแมลง

เป้าหมายหลัก

ของการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไร่มุนเวียน

รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

พึ่งพาตนเองของเกษตรกร โดยไม่ต้องพึ่งเมล็ดพันธุ์จากภายนอก

การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไร่มุนเวียน คือการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์จากพืชที่ ปลูกในไร่มุนเวียน
เพื่อนำมาใช้เพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ส่วนมาก หญิงสาวชาวกระเหรี่ยง จะเป็นผู้เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์
เพราะมีบทบาทผูกพันกับไร่มากกว่าผู้ชาย ตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว
จนถึงการคัดเลือกและการเก็บรักษาพันธุ์พืช

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร

ยามัดต้ม

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร ยามัดต้ม

บ้านป่าจ้าวหลาม ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

โดยนางพรรณิ พะยะ

“ยามัดต้ม”

ตำรับยาสมุนไพรที่ใช้การต้มในน้ำร้อนเพื่อสกัดตัวยาสำคัญออกมาจากไม้ยา ด้วยน้ำร้อน ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด ใช้ส่วนของเนื้อไม้ที่แน่นและแข็ง เช่น ลำต้นและราก เมื่อใช้วิธีต้ม จึงสามารถดึงเอาสารสำคัญออกมาได้เต็มที่ และช่วยบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ได้หลากหลาย

ตัวอย่าง

สมุนไพรที่ใช้

หญ้าหนวดแมว

ช่วยขับปัสสาวะ
ลดความดัน

รางจืด

ช่วยล้างพิษ
ถอนพิษยาและสารพิษ

วิธีทำ

สมุนไพรยามัดต้ม

1. นำสมุนไพรที่เตรียมไว้ใส่ในหม้อ
2. เติมน้ำสะอาด
3. ต้มประมาณ 10 นาที เพื่อสกัดสารสำคัญ
4. เทใส่แก้ว ดื่มขณะอุ่น ๆ ได้ทันที

ผู้ให้ความรู้ : นางพรรณิ พะยะ

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำโฮมสเตย์

โฮมสเตย์ป่าจ้าวหลาม

สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนชาวป่าเทญอ

และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำโฮมสเตย์

บ้านป่าจ้าวหลาม ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.ชัยภูมิ

โดยนางแสงหนู่ม ศรีบุญเรือง เจ้าของโฮมสเตย์บนดอย

“บนดอยโฮมสเตย์ป่าจ้าวหลาม”

ลักษณะที่พัก

ของโฮมสเตย์

- ห้องรวมนอนได้ประมาณ 21 คน
- สามารถกางเต็นท์นอนได้
- มีห้องครัว และห้องน้ำรวม

กิจกรรม

ในโฮมสเตย์

เดินป่า

เรียนรู้การจักสานตะกร้า

การทอดผ้า

ทำอาหารพื้นบ้าน

เดินชมหมู่บ้าน

เรียนรู้แนวคิดกับครูภูมิปัญญาประจำหมู่บ้าน

ผู้ให้ความรู้ : นางแสงหนู่ม ศรีบุญเรือง

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา

การปลูกทุเรียน

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการปลูกทุเรียน

บ้านผาปู่จอม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

โดยนายสามารถ แซ่โง้ง เกษตรกร

ผู้ปลูกทุเรียนในพื้นที่บ้านผาปู่จอม

พื้นที่แห่งนี้มีหลายสวนที่นิยมปลูกทุเรียน โดยส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์ หมอนทอง เพราะเป็นที่ต้องการของตลาด ซื้อขายง่าย และมีตลาดรองรับกว้าง ทั้งการส่งออกและตลาดภายในจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้เกษตรกร เริ่มหันมาปลูกทุเรียน เนื่องจากเป็น **พืชเศรษฐกิจตัวใหม่** ที่กำลังได้รับความนิยม

ทุเรียนที่บ้านผาปู่จอมส่วนใหญ่จะออกผลในช่วง

กรกฎาคม – กันยายน

การดูแล

สวนทุเรียน

- ทุเรียนเป็นพืชที่ อ่อนแอต่อโรค ต้องดูแลใกล้ชิด
- ต้องระวังเรื่อง น้ำ หากรดน้ำในหน้าแล้ง อาจทำให้ต้นทุเรียนตาย
- โดยทั่วไปจะใช้ ระบบสปริงเกอร์ รดน้ำทุก 3-4 วัน แต่ความถี่ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่

“ทุเรียน”

ผลไม้เขตร้อน มีลักษณะผลใหญ่ เปลือกหนามแข็ง มีกลิ่นเฉพาะตัว รสหวานมัน นิยมเรียกว่า “ราชาแห่งผลไม้” และเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของไทย

ผู้ให้ความรู้ : นายสามารถ แซ่โง้ง

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา

การปักผ้ามัง

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการปักผ้ามัง

บ้านผาปู่จอม ตำบลกุดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่
โดยนางสาวสุภาพร แซ่เต๋ว่า ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านผาปู่จอม

การปักผ้ามัง เป็นงานหัตถกรรมที่ผู้หญิงชนเผ่ามังทุกคนต้องเรียนรู้และทำเป็น โดยใช้เพื่อตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และของใช้ต่าง ๆ ของชนเผ่ามัง จึงนิยมสร้างลวดลายประดับด้วยลายปักที่ใช้เส้นด้ายสีสดใส

“มัง”

กลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนตอนใต้ มีวิถีชีวิตผูกพันกับภูเขากและการเกษตร มีเอกลักษณ์ด้านภาษา เครื่องแต่งกาย และศิลปหัตถกรรม เช่น การปักผ้าลายสีสดใส สะท้อนวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ

ผ้าปักมัง จึงมีความสำคัญที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต และเรื่องราวทางวัฒนธรรมของหญิงชาวมัง ที่สืบทอดมา จากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่นนับหลายร้อยปี

ความประณีต

เสื้อผ้าหนึ่งตัวใช้เวลาปักอย่างน้อย 1 เดือน เนื่องจากลวดลายละเอียดมาก ทำให้มีราคาสูง และถือเป็นงานฝีมือคุณค่า

ผู้ให้ความรู้ : นางสาวสุภาพร แซ่เต๋ว่า

25

แหล่งเรียนรู้

ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาและใช้ประโยชน์ทรัพยากร
ด้วยเทคโนโลยีเสมือนและฐานเรียนรู้จำลอง
ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการ

ดร.ชนธส ไชยสุต
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

แหล่งทุนวิจัย

โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่